

Státní služba

Září 2018

Následující stránky nabízí pohled na státní službu v roce 2017 zaměřený na několik nejpodstatnějších činností služebních úřadů a sekce pro státní službu Ministerstva vnitra a doplněný statistickými údaji.

Státní služba v roce 2017

Legislativní činnost

Pro státní službu byla v roce 2017 příznačná intenzivní legislativní činnost, která přinesla několik důležitých změn. V průběhu roku bylo přijato pět novel zákona o státní službě, ale nejzásadnější z nich byla bezesporu novela zákona č. 144/2017 Sb., kterou se s účinností od 1. června 2017 podstatně změnily některé instituty zákona o státní službě. Základním impulsem pro její předložení bylo řešení situace dosavadních zaměstnanců ve správních úřadech, kteří nemohli být přijati do služebního poměru, neboť nesplňovali předpoklad vzdělání a nemohla jim v tomto směru být udělena ani výjimka podle § 201 zákona o státní službě. Proto došlo k prodloužení trvání jejich pracovního poměru až do 31. prosince 2021, což by jim mělo poskytnout dostatečný časový prostor pro doplnění stupně vzdělání, jež se pro výkon služby na příslušném služebním místě požaduje. Zaměstnancům, kteří dosáhli věku 50 let a splnili další podmínky, potom vznikl nárok na přijetí do služebního poměru nabytím účinnosti této novely na základě písemné žádosti podané nejpozději do 31. srpna 2017 bez povinnosti doplnit si chybějící stupeň vzdělání.

Lze připomenout, že tato novela přinesla významné změny také pro přijímání nových státních zaměstnanců, například otevřením některých kol výběrových řízení na obsazení volných služebních míst představených, způsobem prokazování předpokladu zdravotní způsobilosti, vyloučením užití ustanovení správního řádu upravujícího řízení o výběru žádosti, řešením případů, kdy se žadatel k vý-

běrovému řízení nedostaví, nebo stanovením efektivnějšího postupu provádění výběrového řízení, pokud se jej účastní deset a více žadatelů. Státní zaměstnanec přijatý do služebního poměru dále již není zařazován do nejnižšího platového stupně, dokud nevykoná úřednickou zkoušku. Nově mu přísluší platový tarif podle jeho započitatelné praxe. Novelizace § 49 odst. 2 zákona o státní službě umožnila také obsazování služebních míst státními zaměstnanci bez výběrových řízení. Nově se totiž státní zaměstnanec zařadí se svým souhlasem na jiné služební místo v témže služebním úřadu ve stejném oboru služby, zařazené ve stejné nebo nižší platové třídě, jako je dosavadní služební místo, splňuje-li předpoklady a požadavky stanovené pro jiné služební místo a dohodne-li se služební orgán na zařazení písemně s novým bezprostředně nadřízeným představeným. Tím je usnadněn přechod osvědčených státních zaměstnanců na služební místa, na nichž je nezbytné urychleně zajistit nepřetržitý výkon státní služby. Obdobně lze podle § 51 odst. 5 zákona o státní službě postupovat i u představených. Za účelem zmírnění administrativní zátěže služebních orgánů a odformalizování některých rozhodovacích procesů se také novelou změnila úprava rozhodování ve věcech, o nichž se nevede řízení ve věcech služby, a tedy i okruh pravomocí, které je služební orgán oprávněn služebním předpisem přenést na představené. Změn zákona bylo provedeno mnohem více a věnovali jsme se jim podrobně již v předchozích číslech newsletteru.

K dalším legislativním aktivitám patří rozsáhlá úprava nařízení vlády

č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě, nařízení vlády č. 302/2014 Sb., o katalogu správních činností, a nařízení vlády č. 104/2005 Sb., kterým se stanoví katalog činností v bezpečnostních sborech, ve znění pozdějších předpisů, která nabyla účinnosti 1. ledna 2018. Dále byly nařízením vlády č. 115/2017 Sb. doplněny čtyři obory služby, ve kterých mohou být služební místa označena za klíčová pro zvýšení jejich atraktivity, neboť se pro ně nedaří získávat dostatečně kvalifikované odborníky. Tato novela nařízení vlády nabyla účinnosti dnem 28. dubna 2017.

Ministerstvo práce a sociálních věcí připravilo také nařízení vlády č. 342/2017 Sb., kterým došlo k valorizaci stupnic platových tarifů lékařů orgánu sociálního zabezpečení nebo orgánu ochrany veřejného zdraví. Opakovaně také došlo k navýšení minimální mzdy a k navýšení nejnižších úrovní zaručené mzdy.

Dne 15. listopadu 2017 byla schválena poslední vyhláška, která měla být přijata podle zákona o státní službě. Ministerstvo vnitra stanovilo vyhláškou č. 388/2017 Sb. vzor služebního průkazu a konkrétní služební úřad si již sám zvolí technické řešení, ochranné prvky i způsob výroby služebního průkazu, který bude odpovídat jeho skutečným potřebám, možnostem a již vybudovanému technickému zázemí, popřípadě připraveným investicím do nového technického zázemí.

Pro úplnost lze uvést, že v roce 2017 bylo vydáno pět služebních předpisů a dva metodické pokyny v oblasti provádění a organizace úřednické zkoušky a k provádění výběrových řízení.

Systemizace a stav státní služby v roce 2017

S účinností od 1. ledna 2017 bylo schváleno 77 970 služebních a pracovních míst. V porovnání se systemizací s účinností od 1. ledna 2016 se jedná o nárůst o 1 773 míst. Z celkového počtu systemizovaných míst bylo schváleno 70 527 služebních míst a 7 443 pracovních míst. V roce 2016 bylo z celkového počtu služebních míst systemizováno 9 911 míst představených, s účinností od 1. ledna 2017 bylo schváleno 10 001 míst představených. Jedná se tedy o nárůst o 90 míst představených. V celkovém počtu pracovních míst schválila vláda České republiky 380 míst vedoucích zaměstnanců oproti 345 místům vedoucích zaměstnanců v roce 2016.

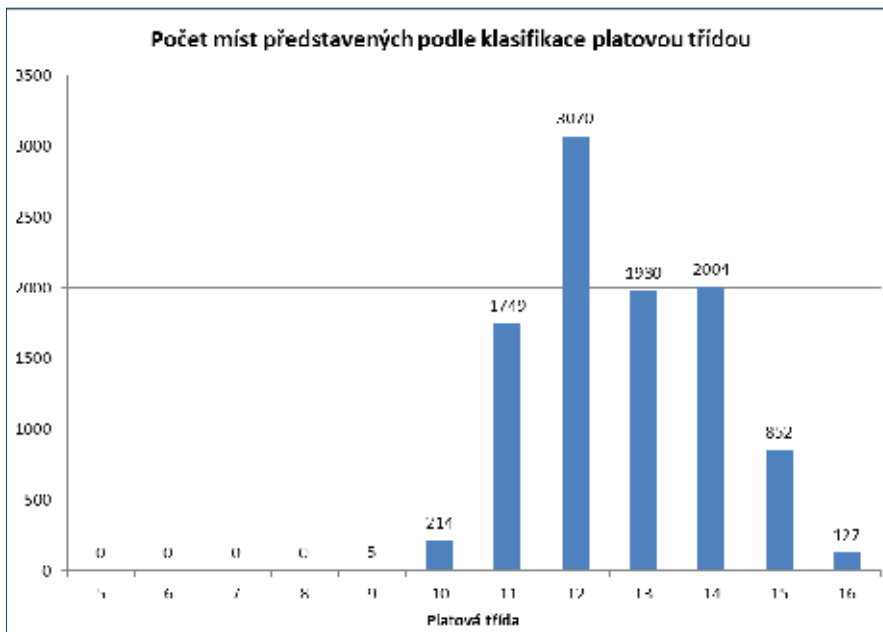
Objem prostředků na platy všech systemizovaných míst ve služebních úřadech dosahoval celkem 30 474 658 733 Kč. Z této částky připadá na služební místa 27 895 047 682 Kč a na pracovní místa 2 579 611 051 Kč.

Služební nebo pracovní systemizované místo je charakterizováno správními činnostmi nebo pracemi, které se na místě požadují a tvoří tak jeho obsah, a klasifikováno platovými třídami. Od správních činností požadovaných na služebním místě se odvozují všechny jeho systemizační atributy.

S ohledem na ochranu veřejného zájmu stanovila vláda požadavek státního občanství České republiky na 3 734 služebních místech a na 240 pracovních místech. Tento požadavek byl v největším počtu stanoven na služebních místech na Ministerstvu zahraničních věcí a na Ministerstvu vnitra.

Vláda České republiky stanovila také 63 služebních míst, na nichž lze se státním zaměstnancem sjednat nebo stanovit zákaz konkurence. Jedná se zejména o místa, na kterých se rozhoduje o veřejných zakázkách nebo jsou na nich vykonávána práva a povinnosti zprostředkovatele při realizaci dotační politiky.

Jak je patrné z grafu 1, nejčastěji byla služební místa představených klasifikována 12. platovou třídou. Následují služební místa klasifikovaná 14. platovou třídou a 13. platovou třídou. Nejnižší platovou třídou pou-

Graf 1: Počet služebních míst představených podle klasifikace platovou třídou schválených v systemizaci platné od 1. 1. 2017

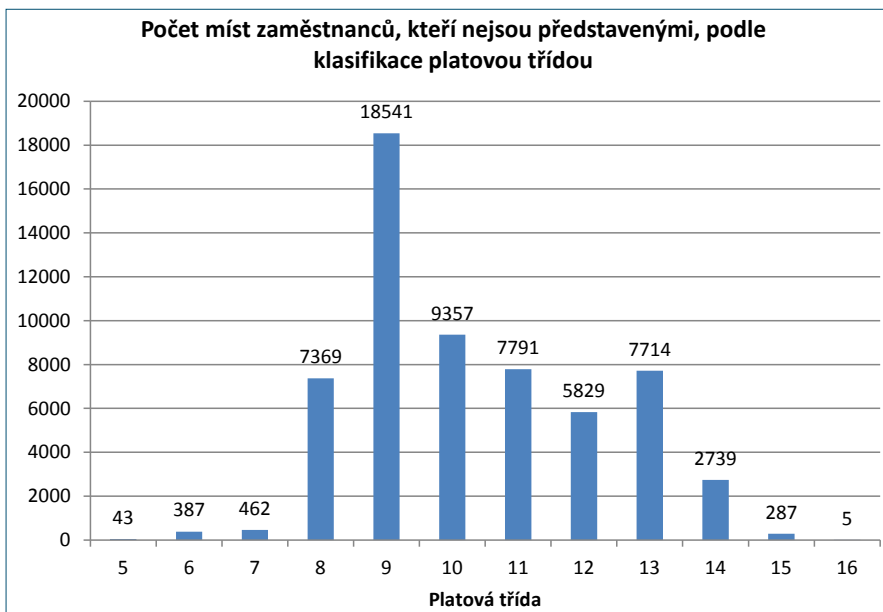
žitou pro klasifikaci služebních míst představených je 9. platová třída.

Služební místa státních zaměstnanců, kteří nejsou představenými, byla nejčastěji klasifikována 9. platovou třídou. Následuje 10. a 11. platová třída. Na rozdíl od představených je zde nejnižší použítou 5. platová třída, více viz graf 2.

Vedle platové třídy je dalším základem systemizačním atributem služebního místa obor služby. Nejčastěji je na služebních místech systemizován obor služby 2 Daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění, a to

na 14 960 místech. Následuje obor služby 22 Sociální pojištění, který byl stanoven na 7 335 místech, a obor služby 24 Zaměstnanost na 6 138 služebních místech. Nejméně byl naopak využit obor 16 Církve a náboženské společnosti, který byl systemizován na 13 služebních místech.

V průběhu roku 2017 předložil ministr vnitra vládě České republiky celkem devět návrhů na změnu systemizace. Návrh schválený s účinností od 1. listopadu 2017 změnil systemizaci všech služebních úřadů a spočíval ve změně objemu prostředků na platy.

Graf 2: Počet služebních míst zaměstnanců, kteří nejsou představenými, podle klasifikace platovou třídou, schválených v systemizaci platné od 1. 1. 2017

V převážné většině případů spočívaly návrhy na změnu systemizace v navýšení počtu služebních a pracovních míst, v souvisejícím navýšení objemu prostředků na platy nebo ve změně klasifikace systemizovaných míst platovou třídou. Jejich důvodem byla především podstatná změna podmínek, za nichž byla systemizace schválena, zejména nárůst činností zajišťovaných služebními úřady.

Ve druhé polovině roku 2017 byla paralelně s přípravou vládního návrhu státního rozpočtu na rok 2018 zahájena příprava návrhů systemizace s účinností od 1. ledna 2018. Systemizace služebních a pracovních míst s účinností od 1. ledna 2018 byla schválena usnesením vlády ze dne 23. října 2017 č. 737 a před nabytím účinnosti třikrát aktualizována.

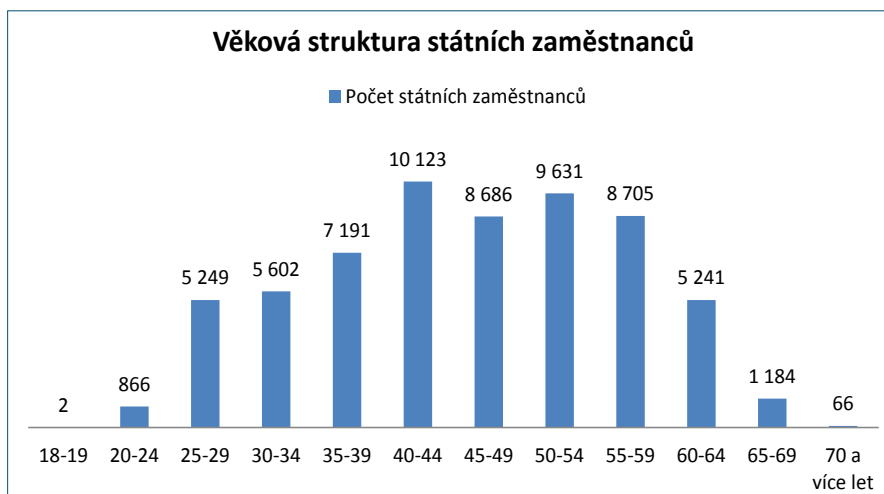
Služební úřady a státní zaměstnanci

V roce 2017 byly zřízeny tři nové služební úřady: Finanční analytický úřad, Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí a Úřad pro přístup k dopravní infrastruktuře. Počet služebních úřadů se tak zvýšil v roce 2017 na 233. Výkon státní správy v roce 2017 z celkového počtu 233 služebních úřadů zajišťovalo:

- 14 ministerstev a Úřad vlády,
- 175 služebních úřadů podřízených ministerstvům a jimi řízeným služebními úřady,
- 12 dalších ústředních správních úřadů,
- 30 služebních úřadů podřízených dalším ústředním správním úřadům a
- Archiv bezpečnostních složek.

Státní službu v nich podle údajů vedených v Informačním systému o státní službě (ISOSS) na konci roku 2017 aktivně vykonávalo 62 546 státních zaměstnanců, z toho 9 365 představených a 53 181 státních zaměstnanců, kteří nejsou představenými. (Pozn. Do statistiky nejsou zahrnuty údaje Finančního analytického úřadu, který údaje do ISOSS nezadal.)

Celých 92 % státních zaměstnanců vykonávalo v roce 2017 státní službu na dobu neurčitou, 8 % bylo zařazeno k výkonu služby na dobu určitou.

Graf 3: Věková struktura státních zaměstnanců

Převážná většina státních zaměstnanců vykonává státní službu v jednom až dvou oborech služby. Uvedený počet 62 546 státních zaměstnanců má stanoveno, aby vykonávali službu celkem v 78 911 oborech služby. Mezi nejčastěji vykonávané obory patří 2 Daně, poplatky a obdobná peněžitá plnění, následuje obor 22 Sociální pojištění a obor 24 Zaměstnanost.

Státní zaměstnanci jsou podle údajů v ISOSS nejčastěji zařazeni v 9. platové třídě. S velkým rozdílem následují 11. a 10. platová třída a s mírným odstupem potom 13. a 12. platová třída. U platových stupňů, které zohledňují délku praxe státních zaměstnanců, případně kvalitu jejich výkonu státní služby, je nejvíce zastoupen 12. platový stupeň, následován 11. a 10. platovým stupněm. Z toho je patrné, že 49 % státních zaměstnanců splňuje podmínky pro zařazení do platového stupně, který odpovídá více než 28 letům praxe.

Rozložení platových stupňů odpovídá také věkové struktuře státních zaměstnanců uvedené v grafu 3, kdy 50 % státních zaměstnanců je starší 46 let a 40 % státních zaměstnanců je starší 50 let. Vedle toho 9,7 % státních zaměstnanců je mladší 30 let.

Průměrný věk vedoucího oddělení je 48 let, ředitele odboru 50 let, ředitele sekce 52 let, náměstka pro řízení sekce 46 let. Průměrný věk státního zaměstnance, který není představeným, je 45 let.

Služební úřady jsou rozmístěné po celé České republice, i když v některých městech je jejich koncentrace vyšší a službu vykonává vyšší počet

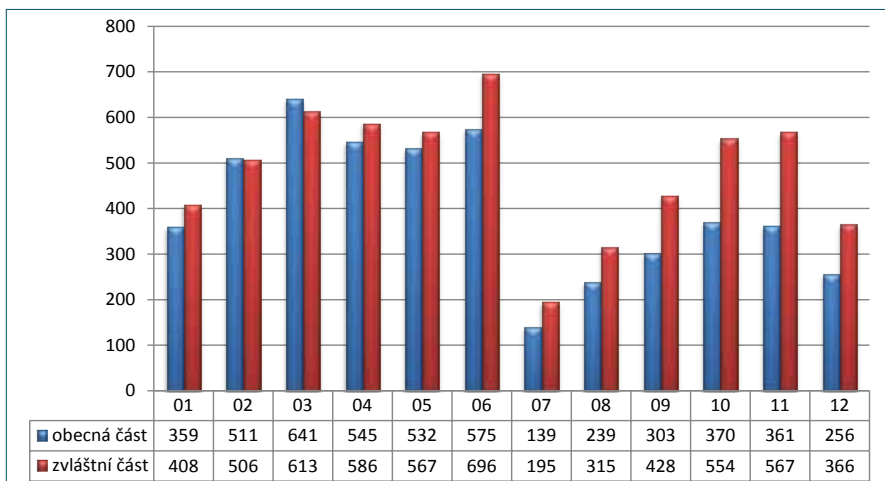
státních zaměstnanců, jak ukazuje tabulka 1.

Výběrová řízení

Z údajů vedených v ISOSS vyplývá, že oproti roku 2016 výrazně poklesl počet vyhlášených výběrových řízení z 19 310 na 12 366 i přesto, že v první polovině roku 2017 se ještě dokončovala výběrová řízení na služební místa vedoucích a ředitelů odborů podle přechodných ustanovení zákona o státní službě.

Zajímavé může být i srovnání počtu výběrových řízení vyhlášených na služební místa řadových státních zaměstnanců (10 866 v roce 2017 a 10 406 v roce 2016) a na služební místa představených (1 500 v roce 2017 a 8 904 v roce 2016). Ukazuje se, že pokles celkového počtu výběrových řízení oproti předchozímu roku byl opravdu způsoben menším počtem výběrových řízení na služební místa představených, počet výběrových řízení vyhlášených na služební místa řadových

Tabulka 1 Služební působiště (nad 1 000 státních zaměstnanců)	
Služební působiště	Počet státních zaměstnanců
Praha	25 914
Brno-město	3 442
Ostrava-město	1 728
Pízeň-město	1 492
Olomouc	1 253
Hradec Králové	1 155
České Budějovice	1 098
Ústí nad Labem	1 074

Graf 4: Počty účastníků obecné a zvláštní části úřednické zkoušky v roce 2017 podle měsíců

státních zaměstnanců zůstal oproti minulému roku téměř nezměněn.

Oproti roku 2016, kdy tvořila výběrová řízení na místa představených 46 % vyhlášených výběrových řízení, klesl jejich podíl v roce 2017 na pouhých 12 % z celkového počtu. Nejvíce výběrových řízení bylo vyhlášeno na služební místa ve 12. a 13. platové třídě.

Úřednické zkoušky

Intenzita konání úřednických zkoušek byla v roce 2017 srovnatelná s rokem 2016. Celkem bylo realizováno 1 063 termínů úřednických zkoušek. Obecnou část úřednické zkoušky vykonalo 4 831 osob. Zvláštní část úřednické zkoušky vykonalo 5 801 osob.

Na rozdíl od první poloviny roku 2016, kdy byla větší poptávka po vykonání obecné části úřednické zkoušky v souvislosti s povinností stanovenou § 191 odst. 3 zákona o státní službě, ve stejném období roku 2017 byl zaznamenán spíše zájem o vykonání zvláštní části úřednické zkoušky. Je patrné, že počet uchazečů o vykonání zvláštní části úřednické zkoušky převyšuje počet uchazečů o vykonání obecné části již od dubna 2017, viz graf 4.

Úřednické zkoušky se konaly nejčastěji v oborech služby: 2 Daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění, 24 Zaměstnanost a oboru 47 Společné evropské politiky podpory a pomoci, evropské strukturální, investiční a obdobné fondy.

Služební hodnocení

V prvním čtvrtletí roku 2017 bylo provedeno v pořadí již druhé služební

hodnocení, tedy hodnocení státních zaměstnanců za rok 2016. Týkalo se 58 219 státních zaměstnanců, z toho bylo 9 381 představených a 48 838 ostatních státních zaměstnanců. Vztahovalo se tak na 92,26 % státních zaměstnanců, zatímco v roce 2015 pouze na 66,04 % státních zaměstnanců.

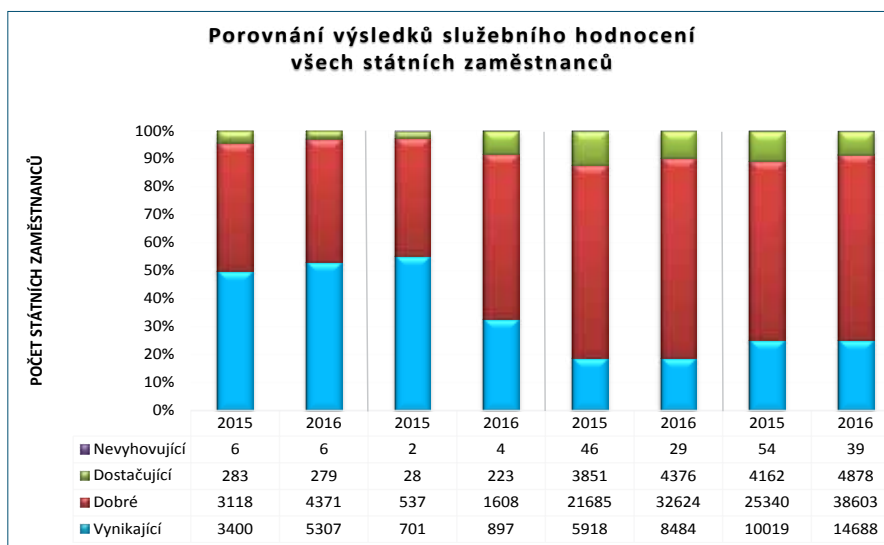
Ze zjištěných údajů vyplývá, že 66 % hodnocených státních zaměstnanců dosahovalo ve službě dobrých výsledků, čtvrtina vynikajících výsledků, 8 % dostačujících výsledků a necelé 1 % hodnocených dosahovalo nevyhovujících výsledků. V grafu 5 jsou obsaženy podrobné údaje včetně dat z roku 2015.

Na základě služebního hodnocení za rok 2016 došlo ve srovnání se služebním hodnocením za rok 2015 ke zvýšení počtu vynikajících, všeobecně uznávaných odborníků o 266 státních zaměstnanců, což odpovídá procentnímu

navýšení o 12,9 %. Toto procentní navýšení je ale pouze poloviční ve vztahu ke zvýšení celkového počtu provedených služebních hodnocení oproti roku 2015. V celkovém pohledu tak došlo ke snížení podílu vynikajících, všeobecně uznávaných odborníků mezi hodnocenými státními zaměstnanci.

Osobní příplatek byl na základě služebního hodnocení zvýšen celkem 28 396 státním zaměstnancům, což představuje 48,77 %. Skoro shodnému počtu, 48,47 % státních zaměstnanců byl osobní příplatek zachován. U 1,44 % byl osobní příplatek snížen a pouze 39 státním zaměstnancům, z nichž jeden byl představený a 38 ostatních státních zaměstnanců, byl odňat.

Státní služba zahrnuje řadu dalších oblastí od kontrolní činnosti přes boj proti korupci prostřednictvím oznamování podezření ze spáchání protiprávního jednání (*whistleblowing*) po zajišťování vzdělávání zaměstnanců pro jejich další odborný a osobní rozvoj. Vzdělávání je přitom možné zajišťovat i ve vazbě na zahraniční instituce, se kterými Česká republika spolupracuje, například v programech Evropské unie, v rámci činnosti EIPA, College of Europe, Young Leaders' Program. Oblast zahraniční spolupráce je ovšem širší a zahrnuje se také na odborné řešení otázek personální politiky a odměňování, práv a povinností státních zaměstnanců, výběrových řízení, etiky a řízení lidských zdrojů ve veřejné správě, a to v rámci institucí EUPAN, EUPEA, Úřad EPSO nebo OECD, se kterými naši zástupci trvale spolupracují. ■

Graf 5: Porovnání výsledků služebního hodnocení (všichni státní zaměstnanci)